

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2017-4-8 **(Muafiyet)**
Karar Sayısı : 17-19/294-130
Karar Tarihi : 08.06.2017

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Ömer TORLAK
Üyeler : Arslan NARİN, Adem BİRCAN, Şükran KODALAK,
Mehmet AYAN

B. RAPORTÖRLER : Dr. Hakan BİLİR, Muhammed Safa UYGUR, Noyan DELİBAŞI

C. BİLDİRİMDE

BULUNAN : Bankalararası Kart Merkezi A.Ş.
Temsilcisi: Av. Prof. Dr. İ. Yılmaz ASLAN
Gazi Umur Paşa Sokak Bimar Plaza No: 38/8 Balmumcu,
Beşiktaş/İstanbul

- (1) **D. DOSYA KONUSU: Bankalararası Kart Merkezi A.Ş. bünyesinde kredi kartı takas komisyon oranının belirli esaslara göre belirlenmesi uygulamasına muafiyet tanınması talebi.**
- (2) **E. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 01.02.2017 tarih ve 698 sayılı sayı ile giren ve eksiklikleri 23.05.2017 tarihli, 3599 sayılı ve 25.05.2017 tarihli, 3659 sayılı yazılar ile tamamlanan bildirim üzerine düzenlenen 02.06.2017 tarihli ve 2017-4-8/MM sayılı Muafiyet/Menfi Tespit Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (3) **F. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda;
- Bankalararası Kart Merkezi A.Ş.'nin (BKM) yönetim kurulu kararıyla ortak takas komisyonu belirlemesinin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (4054 sayılı Kanun) kapsamında teşebbüs birliği kararı olduğu ve aynı Kanun'un 4. maddesine aykırılık oluşturduğu,
  - Kartlı ödeme sistemleri pazarının kendine özgü koşulları nedeniyle, Kurul tarafından onaylanan formüle göre kredi kartı takas komisyonu oranının BKM tarafından belirlenmesi işlemine ve belirlenen oranda $\pm$ %5'lik bir değişim olmaması durumunda söz konusu oranın geçerli kalması yönündeki uygulamaya
    - a) BKM tarafından formülde kullanılan verilerin bağımsız denetim prosedürleri çerçevesinde her yıl düzenli olarak bağımsız denetimden geçirilmesine devam edilmesi,
    - b) Takas komisyon oranının; "aylık ve geçmiş 12 aylık oranları da gösterir şekilde, fonlama ve operasyonel maliyetlerin alt kalemleri ayrıştırılmış şekilde ve formülde kullanılan fonlama gün sayısı ve fonlama faiz oranı ayrı ayrı belirtilerek" BKM internet sayfasında yayımlanması,
    - c) Bu verilerin belirlendikleri/geçerli oldukları periyotların (aylık ya da yıllık) her bir veri için ayrı ayrı BKM internet sayfasında yayımlanması,
- koşullarıyla 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında bireysel muafiyet tanınabileceği,

17-19/294-130

- Muafiyet süresinin gerekçeli kararın BKM'ye tebliğinden itibaren 3 yıl olarak belirlenmesinin uygun olacağı,

sonuç ve kanaatine ulaşıldığı ifade edilmiştir.

G. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

G.1. BKM

- (4) BKM, kartlı ödeme sistemlerinde ortak sorunlara çözüm bulmak, Türkiye'deki banka ve kredi kartlarına ilişkin kural ve standartlarını geliştirmek amacıyla 1990 yılında, 13 kamu ve özel Türk bankasının ortaklığı ile kurulmuştur.
- (5) BKM'nin en önemli faaliyeti, kart hamillerinin yaptıkları alışverişlerden kaynaklanan borç ve alacakların bankalar arasındaki takasını, BKM bünyesinde, yurtiçi takas ve hesaplaşma aracılığı ile gerçekleştirmektir. Bunun dışında, bankalar arasındaki otorizasyon işlemini yürütmek, kredi kartı ve banka kartı sektöründeki bankalar arasında uygulanacak prosedürleri geliştirmek, yurtiçi kuralları oluşturmak, standardizasyonu sağlamaya yönelik çalışmalar yapmak, yurtdışı kuruluşları ve komisyonlar ile ilişkiler kurmak ve gerektiğinde üyelerini bu kuruluşlarda temsil etmek BKM'nin faaliyetleri arasında yer almaktadır.
- (6) BKM bankaların bir araya gelerek kurdukları anonim şirket statüsünde tüzel kişiliğe sahip bir yapıdır. Bununla birlikte anonim şirket yapısından farklı olarak, hissedar olmaksızın ilgili pazarda faaliyet gösteren diğer teşebbüsler olan finansal kurumları üye olarak kabul edebilmektedir. BKM'ye üye olan banka sayısı 29'dur. Söz konusu bankalardan sekizi (T. İş Bankası A.Ş. (İŞ BANKASI), Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. (YAPI KREDİ), T. Garanti Bankası A.Ş. (GARANTİ), Finansbank A.Ş. (FİNANSBANK), T.C. Ziraat Bankası A.Ş. (ZİRAAT), T. Halk Bankası A.Ş. (HALKBANK), T. Vakıflar Bankası T.A.O. (VAKIFBANK) ve ING Bank A.Ş. (ING)) aynı zamanda BKM'nin ortaklarıdır.
- (7) BKM'nin karar organı yönetim kurulu olup, bu organa üye olabilmek için hisselerin %8'inden fazlasına sahip olmak gerekmektedir. Ancak hisse devirleri ile %8'in katları şeklinde hisse oranına yükselmiş olsa dahi, her hissenin bir oyu bulunmaktadır. Yönetim Kurulu bu yapısı ile ortak karar alınmasını sağlamak isteyen bir ortak girişim karar organı gibi çalışmaktadır. Yönetim kurulu kararlarının uygulanması tüm ortak ve üyeler bakımından, sistemin ekonomik işleyişinin sürmesi için zorunluluk arz etmektedir¹.
- (8) BKM'nin yönetim kurulu üyeleri ve üyelerin görevleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1: BKM Yönetim Kurulu

Üye Adı-Unvanı	Temsilcisi (Tüzel Kişi Üye İse)	Unvanı
Serkan ÜLGEN (YAPI KREDİ)	-	Başkan
Mehmet Meriç KAYTANCI (VAKIFBANK)	-	Başkan Vekili
AKBANK T.A.Ş.	Arif Özer İSFENDİYAROĞLU	Üye
FİNANSBANK	Erkin AYDIN	Üye
Yalçın SEZEN (İŞ BANKASI)	-	Üye
Hasan ÜNAL (HALKBANK)	-	Üye
Işıl AKDEMİR EVLİOĞLU (GÖSAŞ)	-	Üye
Alpaslan ÇAKAR (ZİRAAT)	-	Üye
Mehmet Meriç KAYTANCI (VAKIFBANK)	-	Denetçi
Alpaslan ÇAKAR	-	Denetçi

Kaynak: Bildirim Formu

¹ BKM Ana Sözleşmesi için bkz.: <http://bkm.com.tr/wp-content/uploads/2015/06/bkm-esas-sozlesmesi.pdf>

- (9) Kartlı ödeme sistemlerinin karakteristik özelliği, kartla yapılan her işlemin kart hamilleri ve işyerleri gibi iki ayrı kullanıcıyı ihtiva etmesidir. Kart hamilleri bir ödeme kartını ancak işyerlerinin kabul etmesi durumunda kullanmak istemekte, işyerleri de kartın kullanıcı sayısı artıkça kartı kabul etmekten fayda elde etmektedir. İşlemler ancak kart hamilleri ve işyerlerinin her ikisinin de sisteme dâhil olması durumunda gerçekleşmektedir. Bir diğer ifadeyle bir ödeme şebekesinin hem kart hamilleri hem de işyerleri açısından değeri, pazarın diğer tarafındaki şebeke büyüdükçe artmaktadır. Bu nedenle kartlı ödeme sistemlerini, kart hamillerine ve işyerlerine birbirine bağımlı hizmetler sağlayan “çift taraflı pazar” olarak değerlendirmek mümkündür. Dolayısıyla ilgili ürün pazarının doğru bir şekilde tanımlanabilmesi için aynı pazarda olup olmadığı araştırılan ödeme araçlarının, pazarın her iki tarafı açısından (hem kart hamili hem de işyeri) ikame olarak görülüp görülmediklerine bakılması gerekmektedir.
- (10) Pazarın her bir tarafındaki müşteriler bakımından alternatif ödeme araçlarının ikame edilebilirliklerine bakıldığında, nakit ve çekin, hem işyerleri hem de kart hamilleri bakımından ödeme kartlarına ikame olamayacağı görülmektedir. Çünkü ilk olarak işyerleri açısından bakıldığında, bütün kartları kabul etmeyi durdurdukları zaman kaybedecekleri gelir, işyeri komisyonlarındaki artışa bağlı olarak fiyatlarını yükseltmeleriyle yaşayacakları gelir kaybından çok daha yüksektir. Bu nedenle takas komisyonu ne kadar artarsa artsın, işyerleri kart kabul etmeyi bütünüyle durdurup, sadece nakit kabul etmeye başlamayacaklardır.
- (11) Tüketiciler açısından ise nakit kullanımı, riskli ve büyük miktarda alımlar için uygun olmayan bir yöntemdir ve kartlı ödeme ile ikame edilebilir nitelikte değildir. Ülkemizde vadeli çek uygulaması bulunması nedeniyle çek, tüketici açısından kredi kartı ile ikame edilebilir nitelikte görünse de, çek işyerleri açısından daha riskli bir ödeme aracı olması nedeniyle satış noktalarında özellikle perakende alımlarda kabul görmemektedir. Öte yandan çekler uygulamada vadeli çek şeklinde gerçekleşse de hukuki bakımdan ibrazı ile ödemesi gerçekleşmesi gereken kıymetli evrak niteliğindedir. Dolayısıyla kredi kartlarının sahip olduğu ödeme vadesi imkânına hukuken sahip bulunmamaktadır.
- (12) Banka kartı ve kredi kartlarının ödeme sistemleri içindeki yeri, her ne kadar işyerlerinin kabulü açısından ikame edilebilir nitelikteyse de tüketici açısından ikame edilebilir nitelikte değildir. Banka kartı ile ödeme yapmak için müşteriye ait vadesiz hesapta mevduat bulunması gerekmektedir. Ayrıca banka kartı ile yapılan alışverişlerde, alışveriş tutarının kart hamilinin vadesiz mevduat hesabından anında düşmesi nedeniyle bu kartlar, tıpkı nakit gibi, yüksek tutarlı alışverişlerde tercih edilen bir ödeme aracı değildir.
- (13) Bu çerçevede kredi kartının diğer ödeme araçlarından ayırt edici özellikleri ve ikame olanakları dikkate alınarak, dosya konusu bakımından ilgili ürün pazarı “kredi kartı ile ödeme hizmetleri pazarı” olarak belirlenmiştir.

G.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (14) Kredi kartı ile ödeme hizmetleri faaliyetleri ülke genelinde aynı sistemle yürütülmektedir. Ülke dışında kullanılan kredi kartları ile yabancıların ülke içinde kullandıkları kredi kartlarına ait ödeme hizmetleri farklı bir sistemle yürütülmekte olup, muafiyet konusu kapsamında bulunmamaktadır. Kredi kartı ile ödeme hizmetlerinin ülke içinde aynı şekilde gerçekleştirilmesinden ötürü ilgili coğrafi pazar "Türkiye" olarak tespit edilmiştir.

G.3. Kartlı Ödeme Sistemlerinin İşleyişi, Takas Sistemi ve Muafiyet Konusu Takas Komisyon Oranı Hakkında Bilgi

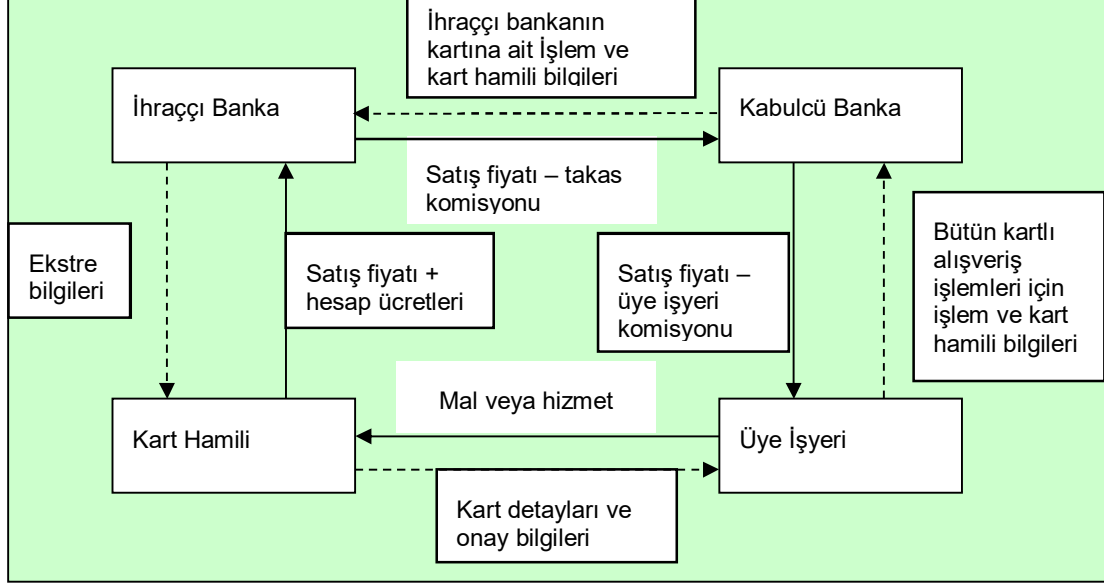
G.3.1. Kartlı Ödeme Sistemlerinin İşleyişi ve Takas Sistemi

- (15) Kartlı ödeme sistemlerinde kullanılan ödeme kartları genel olarak kredi kartı, banka kartı, harcama kartı ve mağaza kartı olmak üzere dörde ayrılmaktadır. Kredi kartları, uluslararası kartlı ödeme sistemleri veya bu sistemlere üye bankalar aracılığıyla tüketiciye sunulan ödeme araçlarıdır. Kredi kartının tüketici açısından, hem ödeme aracı fonksiyonu (mal/hizmet bedelinin belirli bir süre sonunda ödenmesine imkân tanıdığı için) hem de kredi fonksiyonu (asgari ödeme tutarı ödendiği takdirde, kalan tutar belirli bir faizle daha uzun vadede ödenebilmektedir) bulunmaktadır.
- (16) Kartlı ödeme sistemleri üç-tarafli (kapalı) ve dört-tarafli (açık) kartlı ödeme sistemleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Üç-tarafli sistemlerde, kart hamili ve üye işyeri arasında tek bir kuruluş bulunmakta, diğer kuruluşların sisteme erişimi bulunmamaktadır. Bu kuruluşlar, kart çıkarma (*issuing*: ihraççılık), perakendecilerle sözleşme imzalayarak POS yerleştirme (*acquiring*: kabulcülük) ve ağ işletimi alanında faaliyet göstermektedir. Dört-tarafli sistemlerde ise kart hamili ile üye işyerinin bankası farklı olabilmektedir. Visa ve MasterCard gibi dört-tarafli sistemlerde faaliyet gösteren kuruluşlar, ihraççılık ve/veya kabulcülük yapan dünya çapında binlerce üye bankadan oluşmaktadır. Bu kuruluşlara üye olan bankaların kart verdiği müşterileri, aynı sisteme üye olan diğer bankaların müşterisi olan işyerlerinden de kartları ile mal ve hizmet satın alabilmektedir.
- (17) Dört tarafli kartlı ödeme sistemlerinde, bir bankanın üstlenebileceği iki işlev bulunmaktadır. Bunlardan birincisi ihraççılık, ikincisi ise kabulcülüktür. Kart ihraç eden bankalar kredi kartları basmakta ve müşterilerine dağıtmaktadır. Bu bankalar ayrıca, müşterilerinin hesap özetlerinde gördükleri ücret veya faizleri belirlemektedir. Kabulcü bankalar ise üye işyerleri ile belirli bir üye işyeri komisyonu karşılığında anlaşmalar yaparak bu işyerlerine satış noktası (*POS-Point of Sale*) terminalleri sağlamakta ve aynı zamanda söz konusu banka için bir hesap açmaktadır. Kabulcü bankalar işyerlerinin kabul ettiği kartlı ödemeleri işlemekte ve kendilerine ulaşan mal/hizmet bedelini üye işyeri komisyonu kesintisi yaptıktan sonra işyerinin hesabına aktarmaktadır. Örneğin bir işyeri A bankası ile anlaşmalı olsun ve tüketici B bankasının kredi kartını kullanarak bu mağazadan alışveriş yapsın. Bu durumda, mağaza B bankası ile herhangi bir ilişkiye geçmemekte, alışveriş tutarını A bankasından almaktadır. Bir banka aynı anda kabulcü ve ihraççı olabileceği gibi, sadece ihraççı durumunda da olabilir.

17-19/294-130

- (18) Dört-tarafli ödeme sistemleri birçok bankanın katılımına izin vermekte; her bir işlem için işyerinin kabulcü bankası tarafından kart çıkaran bankaya takas komisyonu ödenmesini sağlamaktadır. Kapalı sistemlerde ise ihraççı, aynı zamanda kabulcü olarak faaliyet gösterdiği için yalnızca üye işyeri kesintisi uygulanmakta; takas komisyonu uygulanmamaktadır. Aşağıdaki şekil, dört-tarafli bir sistemde bir kredi kartı ile yapılan alışverişte, bilgi ve para akışını özetlemektedir.

Şekil 1: Dört-Tarafli Kartlı Ödeme Sistemini İşleyişi

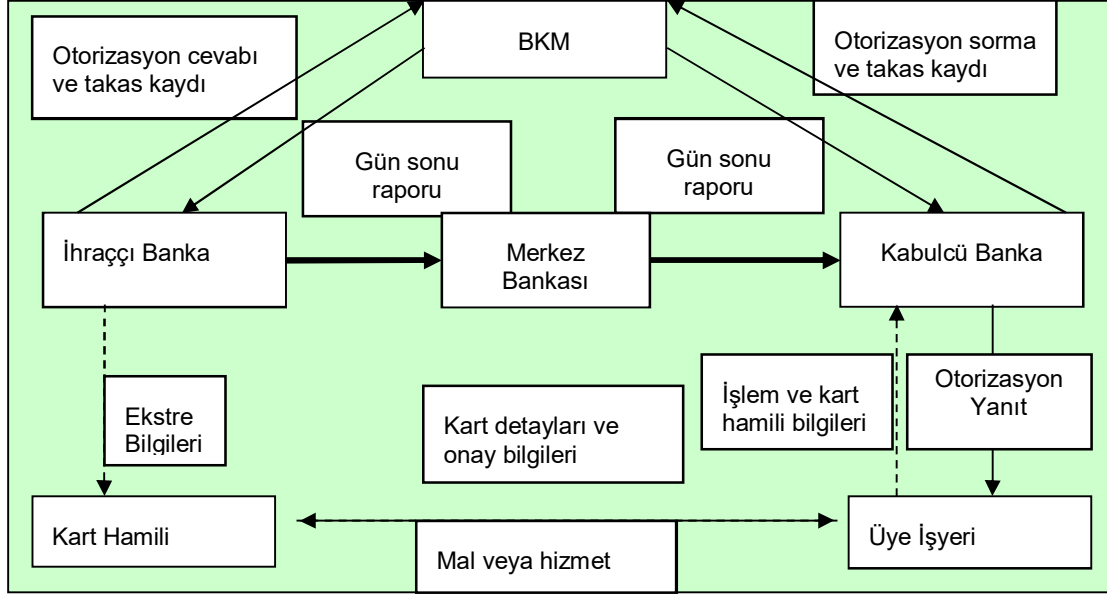

- (19) Kesik oklar bilgi akışını, kesik olmayan oklar ise para akışını ifade etmektedir. Buna göre, kart hamilinin kart bilgileri, üye işyerindeki POS cihazı aracılığıyla kabulcü bankaya aktarılmakta, oradan da kart hamilinin bankasına, yani ihraççı bankaya aktarılmaktadır. İhraççı banka, kart hamiline her ay hesap özeti bilgilerini yollamaktadır. Kart hamili ise üye işyerinden almış olduğu mal veya hizmetin bedelini kendi ihraççı bankasına ödemekte, ihraççı banka da takas komisyonunu kestikten sonra kalan bedeli üye işyerinin kabulcü bankasına ödemektedir. Son olarak kabulcü banka, üye işyeri komisyonunu kestikten sonra kalan meblağı üye işyerine aktarmaktadır. Bazı üye işyerleri, kabulcü bankalardaki alacaklarını hemen tahsil etmeyip belirli bir süre bekletmekte ve bunun karşılığında kabulcü bankaya bir işyeri komisyonu ödememektedir. Bu işleme bloke denmektedir.

17-19/294-130

- (20) Bazı durumlarda, kart hamilinin bankası ile üye işyerinin anlaşmalı bankası, yani ihraççı ve kabulcüler aynı banka olabilirler. Üç taraflı bu tür işlemlere takassız (*on-us*) işlemler denmekte olup, bu durumda bir takas işlemi gerçekleşmemektedir. Takas işlemi gerçekleşmediğinden, kabulcü banka için herhangi bir takas maliyeti oluşmamakta, bu nedenle de bankalar takassız işlemler için üye işyerlerinden daha düşük üye işyeri komisyonları talep etmektedirler. Sonuçta bir kabulcü banka ile bir işyeri arasında yapılan sözleşmede, biri takaslı (*not-on us*²), öteki ise takassız işlemler için olmak üzere iki ayrı üye işyeri komisyonu bulunmaktadır. İhraççı ve kabulcü bankalar arasındaki takas işlemleri ülkemizde BKM tarafından gerçekleştirilmektedir. Aşağıdaki şekilde dört taraflı bir ödeme sisteminde BKM aracılığıyla yürütülen takas sistemi anlatılmaktadır.

Şekil 2: BKM Aracılığı İle Yürütülen Takas Sistemi

- (21) Buna göre kart hamili bilgileri üye işyerinden BKM'ye, oradan da ihraççı bankaya aktarılmaktadır. İhraççı otorizasyon cevabını verdikten sonra yeniden BKM aracılığıyla kabulcü bankaya otorizasyon cevabı verilmekte, bu şekilde ödeme işlemi gerçekleşmektedir. Gün sonunda bankaların birbirlerine olan takas borçlarını içeren takas raporları bankalara iletilmekte ve bankalar net takas borçlarını, birbirlerinin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasında (TCMB) yer alan hesaplarına yatırmaktadırlar.

G.3.2. Muafiyet Konusu Takas Komisyonu

- (22) Kredi kartları, hem para yerine kullanılabilmeleri hem de taksit, ödül vb. uygulamalarla teşvik edilmeleri nedeniyle son yıllarda büyük bir gelişme içindedir. Tüketiciler yanlarında sürekli nakit para taşıma riskinden kurtuldukları için, işyerleri de kredi kartları sayesinde işlemlerin daha hızlı ve güvenilir gerçekleştirilmesi sonucu kredi kartı kullanımına yönelmiştir. Aynı zamanda kredi kartlarının diğer ödeme araçlarında bulunmayan ödeme erteleme imkânı sunması yani tüketicilerin alışveriş tarihinden itibaren yaklaşık bir ay sonra ödeme yapmalarına imkân sağlaması gibi sebeplerle kredi kartları günlük hayatın bir parçası haline gelmiştir.

² *Not on us* işlemler; bankalar tarafından kredi kartı kullanımı esnasında kendi POS'larından başka banka kartlarının ya da başka banka POS'larından kendi kredi kartlarının kullanımı sonucunda takasa konu olan işlemleri ifade etmektedir.

17-19/294-130

- (23) Başvuru konusunu oluşturan takas komisyonu, kartlı ödemelerde kartı kabul eden işyerinin anlaşmalı olduğu kabulcü banka ile kart hamiline kart veren ihraççı bankanın farklı bankalar olması durumunda ortaya çıkmaktadır. Takas komisyonu işlem tutarının BKM bünyesinde belirlenen belirli bir yüzdesi şeklinde kabulcü bankanın ihraççı bankaya ödediği komisyondur. Bildirim Formunda takas komisyonunun ödeme işleminin gerçekleşmesine imkân tanıyan kart ihraç eden bankanın bazı maliyetlerine katkı sağlamak için kart kabul eden bankalar tarafından kart ihraç eden bankaya ödenen bir ücret olduğu ifade edilmiştir. Takas komisyonunun seviyesi, bir kartlı ödeme sistemindeki bankalar arasında ikili anlaşmalarla belirlenebileceği gibi, bankalar tarafından çok taraflı olarak da belirlenebilir. Uygulamada birçok bankanın sistemlere dâhil olması nedeniyle, mevcut başvuruda geçerli olduğu şekilde çok taraflı takas komisyonu belirlenmesi daha yaygındır.
- (24) Takas işlemleri Türkiye içindeki işlemler için BKM tarafından yürütülmekte olup takas komisyonları da yine aynı kuruluş tarafından belirlenmektedir. İhraççılar tarafından kabulcülere uygulanan takas komisyonu, kabulcülere maliyet olarak yansıdığından, kabulcüler de bu maliyeti üye işyerlerine, işyeri komisyonu olarak yansıtmaktadır. Aslen bir hizmet bedeli olup ihraççı tarafından kabulcüye uygulanan takas komisyonu, Kurul'un muafiyet kararları çerçevesinde bütün bankalar arasında aynı oranda uygulanmaktadır.
- (25) Takas işlemlerinin BKM gibi bir kuruluş tarafından yapılmadığı durumlarda, bu işlemler bizzat Visa veya MasterCard gibi dünya genelinde yaygın hizmet veren kuruluşlar tarafından yapılmaktadır. Kredi kartı ihraç etmek isteyen bir kuruluş, öncelikle ilgili kartlı ödeme kuruluşuyla (Visa, MasterCard vb.) bir lisans sözleşmesi imzalamak zorundadır. Lisans sözleşmesi imzalayıp kart ihraç etmeye hak kazanan bir kuruluşun ihraç ettiği bütün kartlar, o kartlı ödeme ağının kurulu olduğu her yerde kullanılabilir. Örneğin, Türkiye'de bir kuruluştan kredi kartı alan bir kart hamili yabancı bir ülkede kartıyla alışveriş yaptığında, onay ve takas işlemleri ilgili kartlı ödeme sistemi kuruluşu (Visa, MasterCard vb.) aracılığıyla gerçekleştirilmekte, uygulanan takas komisyonu ise Visa ve Mastercard'ın uluslararası düzeyde tespit etmiş olduğu orana göre belirlenmektedir. Yurtiçi kullanımlarda, ya BKM benzeri bir kuruluş bu işlemleri üstlenmekte ya da yurtiçi takas da yine Visa veya MasterCard bünyesinde yapılmaktadır. Türkiye'de de, BKM'nin olmadığı hallerde bu işlemler söz konusu kartlı ödeme sistemleri aracılığıyla gerçekleştirilebilecektir.
- (26) BKM üzerinden gerçekleşen işlem adedi ve işlem hacmi verilerine aşağıdaki tabloda yer verilmektedir:

Tablo 2: BKM Verilerine Göre Yıllar İtibariyle Kredi Kartı Kullanımı

Yıl	Kredi Kartı Sayısı	BKM İşlem Adedi	Yerli ve Yabancı Kredi Kartlarının Yurt İçi İşlem Hacmi (milyon TL)
2014	43.259.744	1.358.323.110	193.029,87
2015	44.025.967	1.447.940.718	209.547,14
2016	45.057.379	1.505.457.648	220.916,49

Kaynak: BKM tarafından sunulan bilgi ve belgeler.

17-19/294-130

(27) Yukarıda ifade edildiği üzere BKM tarafından belirlenen takas komisyon oranları, Kurul'un muafiyet kararları çerçevesinde bütün bankalar arasında aynı oranda uygulanmaktadır. Bununla birlikte, bankalar arasındaki ikili anlaşmalar çerçevesinde BKM'nin belirlediği takas komisyon oranlarından farklı oranlar da kullanılabilir. Örneğin Bonus markası altında çıkarılan kredi kartları ve banka kartları ile Bonus özellikli ödeme noktası (POS) cihazlarında gerçekleştirilen işlemlerin takas ve mutabakat işlemleri bu şekilde belirlenen oranlar üzerinden GARANTİ iştiraki olan Garanti Ödeme Sistemleri A.Ş. (GÖSAŞ) tarafından oluşturulan TakasNet sistemi vasıtasıyla sağlanmaktadır. Bir başka deyişle Bonus özellikli kredi kartlarının takas işlemlerine mahsus kurulan bu sistemde, katılımcı taraflar arasında imzalanan Bonus Kredi Kartı Program Paylaşımı Sözleşmeleri dâhilinde, BKM'nin belirlediği oranlardan farklı oranlar kullanılabilir. Söz konusu anlaşmalar kapsamında katılımcı bankalar;

- kendi ticari unvanlarını kullanarak bonus markalı kredi kartı çıkarma,
- işyerleri ile bonus kredi kartı kabul eden üye işyeri sözleşmesi imzalama,
- Bonus katılımcısı bankalarla sözleşmesi bulunan üye işyerlerinde, kendileri tarafından çıkartılan Bonus kredi kartlarına, program tarafından tanınan ilave imkanları (taksit, ilave taksit, bonus kazanma, bonus harcama, indirim vb.) sunabilme

gibi haklar elde etmektedir. Bankalar kendilerine sunulan bu hakların karşılığında GARANTİ'ye reklam katkı payı, kart ücreti, lisans ücreti vb. adlar altında muhtelif ücretler ödemektedirler.

(28) TakasNet sisteminin katılımcılarına ve katılımcılar arası uygulanan takas oranlarına aşağıdaki tabloda yer verilmektedir:

Tablo 3: TakasNet Katılımcıları ve Katılımcılar Arasında Hâlihazırda Uygulanan Takas Komisyon Oranları

	Banka Adı	Takas Komisyon Oranı Formülasyonu	Mevcut Durumda Geçerli Oran ³ (%)
1	DENİZBANK	(....TİCARİ SIR.....)	(....)
2	GARANTİ	GARANTİ'nin ihraççı ya da kabulcü olduğu işlemlerde karşı banka için belirlenmiş olan takas komisyon oranı kullanılmaktadır.	
3	TEB	(....TİCARİ SIR.....)	(....)
4	ŞEKERBANK	(....TİCARİ SIR.....)	(....)
5	ING	(....TİCARİ SIR.....)	(....)
6	TÜRKİYE FİNANS	(....TİCARİ SIR.....)	(....)
7	BURGAN	(....TİCARİ SIR.....)	(....)
8	ALTERNATİFBANK	(....TİCARİ SIR.....)	(....)
9	ICBC	(....TİCARİ SIR.....)	(....)
10	FİBABANK	(....TİCARİ SIR.....)	(....)

Kaynak: GARANTİ tarafından gönderilen bilgi ve belgeler.

³ İlgili bankaların hem ihraççı hem de kabulcü sıfatıyla uyguladıkları takas komisyon oranlarıdır.

17-19/294-130

- (29) Tablo 3'te yer alan bilgilerden görülebileceği üzere, TakasNet sistemi üzerinden yapılan işlemlerde belirlenen takas komisyon oranları BKM tarafından belirlenen oranlara endekslenmektedir. Bu kapsamda, tablodaki veriler ışığında değerlendirildiğinde takas komisyon oranlarının, BKM tarafından belirlenen oranlara eşit veya bu oranlardan daha küçük olacak şekilde endekslediği görülmektedir. GÖSAŞ tarafından sunulan bilgilere göre, GÖSAŞ yalnızca taraflar arasında varılan mutabakata göre takas işlemlerini gerçekleştirmekte, takas komisyonlarının belirlenmesi süreçlerinde yer almamaktadır⁴.
- (30) TakasNet sistemi üzerinden gerçekleşen işlem adedi ve işlem hacmi verilerine aşağıdaki tabloda yer verilmektedir:

Tablo 4: GÖSAŞ Verilerine Göre Yıllar İtibariyle Kredi Kartı Kullanımı

Yıl	Kredi Kartı Sayısı	GÖSAŞ İşlem Adedi	Yerli ve Yabancı Kredi Kartlarının Yurt İçi İşlem Hacmi (Milyon TL)
2014	12.619.724	84.138.147	15.563,13
2015	13.177.388	94.665.253	18.566,05
2016	13.654.015	99.839.211	20.991,03

Kaynak: GÖSAŞ tarafından sunulan bilgi ve belgeler

G.4.Takas Komisyonu ile İlgili Kurul Kararları

- (31) BKM tarafından ortak takas komisyon oranı belirlenmesi uygulaması daha önce de Kurul kararlarına konu olmuştur. Konu hakkındaki sürece aşağıda yer alan tabloda yer verilmektedir:

Tablo 5: BKM Tarafından Ortak Takas Komisyon Oranı Belirlenmesi Uygulamasına İlişkin Kronolojik Süreç

Tarih	Süreç
01.09.2003	Türkiye Akaryakıt Bayileri Petrol ve Gaz Şirketleri İşveren Sendikası (TABGİS) tarafından, BKM bünyesinde bir araya gelen bankaların takas komisyon oranlarını birlikte belirlemek suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri iddiası üzerine Kurul tarafından 23.12.2003 tarihinde BKM hakkında soruşturma açılmasına karar verilmiştir.
15.01.2004	Soruşturma devam ederken BKM tarafından takas komisyon oranlarının BKM bünyesinde ortak belirlenmesi işlemine muafiyet verilmesi talebiyle Kurum'a yapılan başvurunun bahse konu soruşturma kapsamında değerlendirilmesine karar verilmiştir.
01.07.2005	Yapılan değerlendirme sonucunda alınan 01.07.2005 tarih ve 05-43/602-153 sayılı kararlar, BKM tarafından kredi kartlarına ilişkin ortak komisyon oranları belirlenmesi uygulamasına, 08.11.2005 tarihinden itibaren şartlı ve 2 yıl süreli bireysel muafiyet verilmiştir.
05.09.2007	Söz konusu muafiyet süresinin sona ermesi üzerine, BKM tarafından muafiyetin süresiz olarak uzatılması talebi ile yeniden başvuruda bulunulmuştur.
17.01.2008	Yapılan muafiyet değerlendirmesi sonucunda, 17.01.2008 tarih ve 08-06/63-20 sayılı karar ile uygulamaya 15.04.2009 tarihine kadar şartlı muafiyet verilmiştir.
19.08.2009	Kurul'un 19.08.2009 tarihli ve 09-36/904-216 sayılı kararı ile istenilen koşulların yerine getirildiğinin 30 gün içinde tevsik edilmesinden itibaren uygulamaya 3 (üç) yıl süreyle bireysel muafiyet tanınmasına karar verilmiş ve bu muafiyet süresi de 16.04.2013 tarihinde sona ermiştir.
04.03.2013	Muafiyet süresinin sona ermesi üzerine, BKM tarafından kredi kartlarına yönelik ortak takas komisyonu uygulamasına süresiz muafiyet talep edilmiştir.
21.08.2013	Kurul'un 21.08.2013 tarihli ve 13-48/672-288 sayılı kararı ile istenilen koşulların yerine getirildiğinin 30 gün içinde tevsik edilmesinden itibaren uygulamaya 3 (üç) yıl süreyle bireysel muafiyet tanınmasına karar verilmiştir. BKM'nin bildiri üzerine alınan Kurul'un 16.01.2014 tarih ve 14-02/43-M sayılı kararıyla ilgili koşulların yerine getirildiği tespit edilmiş, bu kapsamda muafiyet süresi de 16.01.2017 tarihinde sona ermiştir.

⁴ Söz konusu takas komisyon oranlarının belirlendiği GARANTİ ile katılımcı bankalar arasında imzalanan Bonus Kredi Kartı Program Paylaşımı Sözleşmelerine Kurul'un çeşitli kararlarıyla muafiyet tanınmıştır.

17-19/294-130

- (32) Dosya konusu başvuruda, BKM tarafından kredi kartlarına yönelik ortak takas komisyonu uygulamasına süresiz ve koşulsuz muafiyet verilmesi talep edilmektedir. BKM tarafından, bir önceki başvuruda belirtilen hususların yahut takas komisyonu oranı hesabında kullanılan formülün ve dikkate alınan maliyet kalemlerinin aynen uygulanmasının devam edilmesine izin verilmesinin istenildiği, herhangi bir değişiklik talep edilmediği ifade edilmektedir.
- (33) Dosya konusu başvuru, daha önce Kurul tarafından alınan kararların devamı niteliğinde bir başvurudur. Dolayısıyla konu ile ilgili yapılan inceleme ve tespitler öncelikle ilk dönem başvuru konusunun içeriğinde yaşanan gelişmelerin özetle aktarılması, yeni başvuru hakkında yapılan inceleme, bilgi isteme yoluyla alınan görüşlerin aktarılması ve nihai değerlendirme şeklinde aşağıda sunulmaktadır.

G.4.1. 01.07.2005 tarih ve 05-43/602-153 sayılı Kurul Kararı

- (34) TABGİS tarafından 01.09.2003 tarihinde BKM bünyesinde bir araya gelen bankaların belirlediği takas komisyonu oranları ile 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ihlal edildiği iddiası Kurul'un 23.12.2003 tarihli toplantısında görüşülerek soruşturma açılmasına karar verilmiştir. Soruşturma sürecinde 15.01.2004 tarihinde BKM tarafından takas komisyon oranlarının BKM bünyesinde ortak belirlenmesi işlemine muafiyet verilmesi talebinde bulunmuş, söz konusu başvurunun soruşturma kapsamında değerlendirilmesine karar verilmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda Kurul tarafından 01.07.2005 tarih ve 05-43/602-153 sayılı karar alınmıştır.
- (35) Söz konusu kararın gerekçesinde, bankaların bir araya gelerek oluşturdukları BKM'nin anonim şirket tüzel kişiliğini haiz bir teşebbüs birliği, BKM yönetim kurulu tarafından takas komisyonlarının ortak belirlenmesine dair alınan kararın ise teşebbüs birliği kararı niteliğinde olduğu belirtilmiştir. Kararda, rakip teşebbüslerin bir araya gelerek belirledikleri takas komisyonu oranının, kabulcü bankalar ve üye işyerleri açısından bir maliyet unsuru, takas komisyonunu alan ihraççı bankalar bakımından da verilen hizmetin fiyatı niteliğinde olduğu ifade edilmiştir. Bu nedenle, bağımsız faaliyet göstererek, kararlarını serbestçe alması gereken bankaların ikili anlaşmalar yoluyla belirleyebilecekleri takas komisyonunun, sistem içerisinde ortak bir oran şeklinde belirlenmesini düzenleyen söz konusu teşebbüs birliği kararının, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olduğu sonucuna varılmıştır.
- (36) Ancak kartlı ödeme sistemleri pazarının kendine özgü koşulları nedeniyle ortak takas komisyonu belirlenmesi faaliyetinin, Kanun'un 5. maddesi kapsamında muafiyetten yararlanabileceği belirtilmiştir. Kararda, Kanun'un 5. maddesinde yer alan dört şarttan (a) ve (c) bentlerinde belirtilen hususların, ödeme sistemlerinde ekonomik gelişmenin sağlanması ile üye işyeri-banka ve banka-kart hamili ilişkilerinde rekabet şartlarının ortak komisyon belirlenmesi dışındaki şartlarının sınırlandırılmamış olması nedenleriyle sağlandığı belirtilmiştir. Ancak, (b) ve (d) bentlerinde yer alan şartların karşılanması için, belirlenen takas komisyonunun gerçek maliyetleri içermesi ve sistemin işleyişinin maliyet paylaşımı esasına göre yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Takas komisyonu formülünün gerçek maliyet paylaşımını yansıtacak şekilde belirlenmesi için, fonlama maliyetinin TCMB gecelik faiz oranı üzerinden hesaplanması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca ödeme garantisi hizmetinin yansıtılması bakımından, kart hamilinin güvenilirliğinin iyi belirlenememesi nedeniyle, ihraççı banka sorumluluğunda olan ödememe riskinin takas komisyonu aracılığıyla üye işyerine yansıtılmaması gerektiğine karar verilmiştir. Sonuç olarak, BKM tarafından uygulanmakta olan formülde, fonlama maliyetinin hesaplanmasında referans faizi olarak TRLİBOR yerine TCMB tarafından belirlenen gecelik (*overnight*) faiz oranının esas alınması ile operasyonel maliyetler kaleminden batacak maliyeti unsurunun çıkarılması koşuluyla uygulamaya 2 yıl muafiyet tanınmasına karar verilmiştir.

17-19/294-130

- (37) Kararın gerekçesinde ayrıca, takas komisyonu belirlenmesinde kullanılan formülün yapılanmasının, denetimden geçerek doğruluğu kanıtlanmış, şeffaf ve nesnel verilere dayanması gerektiği belirtilerek; geçiş dönemi içerisinde, bankalardan anket usulünde alınan veriler yerine, bağımsız denetimden geçmiş maliyet verilerinin bulunması ile gerçek operasyonel maliyetlerin ve gerçek fonlama miktarının belirleneceği bir çalışma yapılması ve uygulamanın muafiyet süresi sonunda yeni bir değerlendirmeye tabi tutulmasının gerektiği ifade edilmiştir.
- (38) Kararda ayrıca kredi kartı ile ödemeler sisteminin düzenli işleyişi ile ilgili olarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumuna (BDDK), hazırlanan "Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu" tasarısında kredi kartı sisteminin işleyişi ile ilgili düzenleme ve denetleme yapma yetkisinin BDDK'ya tanınması gerektiğine dair bir Kurul görüşü gönderilmesine karar verilmiştir.

G.4.2. 01.07.2005 tarih ve 05-43/602-153 sayılı Kurul Kararı Sonrasındaki Gelişmeler

- (39) BKM, 08.11.2005 tarih ve 7834 sayılı yazısı ile söz konusu kararda getirilen şartların sağlanması için tanınan süre içerisinde takas komisyonu oranında gerekli değişiklikleri yaparak Kurum'a bildirimde bulunmuştur. Bu yazıda, Kurul tarafından belirtilen hususların yerine getirilmesi için yapılanların yanı sıra, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin (BSMV) formül uyarınca belirlenen takas komisyonu oranına eklenmesi talebine de yer verilmiştir. Buna göre 6802 sayılı Kanun uyarınca bankaların gerçekleştirmiş oldukları her işlemde banka ve sigorta muameleleri vergisi doğmakta ve bu verginin mükellefi de bankalar olmaktadır. Bu nedenle de söz konusu verginin bankalara yüklenen bir maliyet olduğu iddia edilerek, bu maliyetin takas komisyonu oranına dâhil edilmesi gerektiği bildirilmiştir.
- (40) Kurum tarafından yapılan inceleme sonucunda, gerekli şartların yerine getirildiğinin saptanması ve takas komisyonuna eklenen son maliyet kaleminin uygun görülmesi üzerine, Kurul'un 04.01.2006 tarih ve 06-01/9-4 sayılı kararı ile ortak takas komisyonu uygulamasına 08.11.2005 tarihinden itibaren iki yıl süre ile muafiyet tanınmasına karar verilmiştir.
- (41) Ayrıca, "Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Tarafından Yapılacak Denetime İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik"te 10.03.2007 tarihli ve 26458 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren değişiklik ile Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu kapsamındaki kuruluşların denetim ve gözetiminin BDDK tarafından yerine getirileceğinin düzenlendiği anlaşılmıştır.

G.4.3. 17.01.2008 tarih ve 08-06/63-20 sayılı Kurul Kararı

- (42) BKM, yönetim kurulu kararlarıyla kredi kartlarına ilişkin ortak takas komisyonu oranı belirlemesine Rekabet Kurulu tarafından 08.11.2005 tarihinden itibaren iki yıl süre ile verilen muafiyetin süresiz olarak uzatılması talebi ile 05.09.2007 tarihinde başvuruda bulunmuştur.
- (43) Yapılan değerlendirmede, muafiyet verilebilmesi için gerekli olan 4 şarttan (a) ve (c) bentlerinde belirtilen hususların, muafiyet başvurusunda yer aldığı şekilde, ödeme sistemlerinde ekonomik gelişmenin sağlanması ile üye işyeri-banka ve banka-kart hamili ilişkilerinde rekabet şartlarının ortak komisyon belirlenmesi dışındaki şartlarının sınırlandırılmamış olması nedenleriyle sağlandığı; ancak (b) ve (d) bentlerinde yer alan şartların karşılanması için, belirlenen takas komisyonunun gerçek maliyetleri içermesi ve sistemin işleyişinin maliyet paylaşımı esasına göre yapılması gerektiği belirtilmiştir.

17-19/294-130

- (44) Muafiyet değerlendirmesinde üç hususa dikkat çekilmiştir. Bunlardan birincisi takas komisyonunun maliyet unsurlarında yeni dönem içerisinde; fonlama maliyetlerinde fonlama gün sayılarının artması ve operasyonel maliyetler içerisinde yer alan müşteri hizmetleri ve tahsilâtlar kaleminde dalgalı seyir izlenmesi sonucu düşüşün yavaş olmasıdır. Kararda fonlama gün sayısındaki artışın gerekçelerinin makul ve kabul edilebilir olmadığı belirtilmiş, mevcut uygulamada 10,2 olan ödeme gün sayısının hesabında kullanılan ödeme günleri bölümünün azami olarak 10 gün şeklinde belirlenmesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir⁵.
- (45) İkinci husus ise takas komisyon oranlarının BKM tarafından kamuoyuna açıklanmamasıdır. Kararda bu durumun açıklık ve şeffaflık ilkesi ile çeliştiği, bilgi asimetrisi oluşturduğu ifade edilmiştir. Rakip konumunda olan bankaların takas komisyonunu birlikte belirleyerek, üye işyerlerine uygulanacak olan maliyet unsurlarını öğrendikleri; bu bilgi üye işyerleri tarafından da bilindiği takdirde, üye işyeri komisyonlarının bankalarla daha rekabetçi şartlarda belirlenebileceği ve bu durumun genel fiyatlar düzeyini olumlu etkileyeceği, ayrıca tüketici haklarının da korunmasının sağlanabileceği vurgulanmıştır. Bu nedenle, takas komisyonu oranının BKM'nin internet sitesinde kamuoyuna duyurulması şartının getirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.
- (46) Değerlendirilen üçüncü husus ise muafiyetin süresine ilişkindir. Süreye ilişkin değerlendirmede takas komisyonu oranının ve bu oranın hesaplanmasında kullanılan verilerin denetlenmesi üzerinde durulmuştur. Kararda, BKM tarafından uygulanan takas komisyonu oranının belirlenmesi işlemine yönelik olarak muafiyetin 2 yıl olarak sınırlandırılmasının, düzenleyici kurumlar tarafından bu sistemin denetleneceği öngörüsüne dayandığı; ancak denetleme yetkisine sahip BDDK tarafından takas komisyonu sisteminin işleyişinin denetimi konusunda halen bir düzenleme veya düzenleme taslağı çalışması bulunmadığı tespitine ulaşıldığı belirtilmiştir. Takas komisyonunun kamu denetiminden geçmediği ve uygulanmakta olan formülle sağlanan verilerin doğruluğunun denetlenmediği belirtilerek, Kurum incelemesi bakımından teknik ve idari kapasitenin bu denetime yeterli olmayacağı ifade edilmiştir. Bu nedenlerle, bankalarca sağlanan verilerin bağımsız denetim kuruluşlarınca doğru olarak verildiğinin saptanması halinde, talep edilen süresiz muafiyetin verilebileceği değerlendirilmesine ulaşılmıştır.
- (47) Kararda söz konusu gerekçelerle muafiyetin süresinin, şartların yerine getirildiğinin tevsik edilmesinden itibaren 15.04.2009 tarihine kadar belirlenmesinin uygun olacağı; bu geçiş dönemi içerisinde, bankalardan anket usulünde alınan veriler yerine bağımsız denetimden geçmiş maliyet verilerinin bulunması ile gerçek operasyonel maliyetlerin ve gerçek fonlama miktarının belirleneceği bir çalışma yapılması ve yeni muafiyet başvurusu sonrasında süresiz muafiyet değerlendirilmesinin yeniden yapılması gerektiği belirtilmiştir.

---

⁵ 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Kanun'un 26. maddesinde, hesap kesim tarihi ile son ödeme tarihi arasında on günden az bir süre olamayacağı düzenlenmiştir. Kurul kararında rekabet maliyetlerine rekabeti yapanların katlanması gerektiği gerekçesiyle asgari süreyi aşan ödeme uygulamalarının maliyetlerinin, ilgili bankalar tarafından karşılanması gerektiği belirtilmiştir.

17-19/294-130

- (48) Sonuç olarak söz konusu muafiyet kararında çok taraflı takas komisyonu uygulamasına Kanun'un 5. maddesi kapsamında muafiyet tanınabilmesi için, uygulanmakta olan formülde, fonlama maliyeti bölümünde kullanılan fonlama gün sayısının hesabında ödeme günleri bölümünün azami 10 gün olarak hesaplanması ve formül sonucunda oluşan BSMV etkisi dâhil toplam oranın BKM'nin internet sayfasında yayınlandığının Kurum'a 15 gün içerisinde tevsik edilmesi gerektiği ve muafiyetin süresinin, takas komisyonu formülüne bankalarca sağlanan verilerin bağımsız denetimden geçerek veri güvenilirliğinin henüz sağlanamamış olması nedeniyle, şartların yerine getirildiğinin tevsik edilmesinden itibaren 15.04.2009 tarihine kadar belirlenmesi karara bağlanmıştır. Kurul kararında belirtilen şartların yerine getirildiği Kurul'un 02.04.2008 tarih ve 08-27/311-MB sayılı kararıyla tespit edilmiştir.

G.4.4. 19.08.2009 Tarih ve 09-36/904-216 Sayılı Kurul Kararı

- (49) BKM 10.02.2009 tarihinde Rekabet Kurumuna kredi kartlarına ilişkin ortak takas komisyonu oranı belirlenmesine yönelik olarak süresiz muafiyet talebi ile yeni bir başvuruda bulunmuştur. BKM ilgili başvurusunda takas komisyon oranı hesaplanmasında kullanılan TCMB gecelik borç alma faiz oranı yerine, TCMB gecelik borç verme faiz oranının kullanılmasına ve Visa ve MasterCard işlem ücretlerinin takas komisyon oranlarına yansıtılmasına izin verilmesini talep etmiştir.
- (50) Kararda faiz oranının talep edildiği şekilde değiştirilmesi durumunda fonlama maliyetinin 0.19 puan artacağı ve bunun 2008 yılı için takas maliyetlerinin farazi olarak 140 milyon TL artması anlamına geleceği ve bu doğrultuda takas oranında yukarı yönlü bir değişime yol açacak taleplerin dikkatli bir şekilde değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu bağlamda esas alınacak faiz oranının i) gerçekçi olması, ii) sürekli olması ve iii) derinliği olan bir piyasada belirleniyor olması gerektiği ifade edilmiş; bu çerçevede yapılan değerlendirmeler ve TCMB tarafından gönderilen görüşte yer verilen ifadelerle de paralel biçimde İMKB repo-ters repo piyasasında oluşan günlük faiz oranının, fonlama maliyetinin hesabında kullanılmasının uygun olacağına karar verilmiştir.
- (51) Diğer yandan söz konusu kararda Visa ve MasterCard logo maliyetlerinin takas komisyonu hesabına eklenip eklenmeyeceğinin değerlendirilmesi sırasında takas komisyonunda bulunması gereken maliyet kalemleri ile ilgili kriterlere değinilmiş ve bunlar; i) maliyetlerin kart ihraççısı bankaya ait olması ve ii) üye işyerlerinin ilgili maliyetten fayda sağlaması olarak sayılmıştır. Kararda yurtiçi yerleşiklerin yaptığı alışverişlerde Visa veya MasterCard logosunun bulunmasının sistemin işlemesi için temel şartlardan biri olmadığı belirtilerek, bu bakımdan yurtiçi yerleşiklerin yaptığı alışverişlerde Visa veya MasterCard'a ödenen logo ücretlerinin, yukarıda yer verilen üye işyerlerinin fayda sağlaması şartını taşımadığı kanaatine ulaşılmıştır.

17-19/294-130

- (52) Daha önceki Kurul kararlarında da önemi vurgulanan, takas komisyonunun hesaplanmasında kullanılan verilerin güvenilirliğinin sağlanmasına ilişkin olarak ise aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir:

“Bu çerçevede bağımsız denetim şartının mevcut halde 17.1.2008 tarih ve 08-06/63–20 sayılı Kurul Kararı’nda öngörülen şekilde sağlanmış olduğuna dair kuşku bulunmakta olup bankaların izledikleri prosedürlerin denetlenmesi ve gerekli görüldüğü takdirde danışmanlık alınmasının doğru sonuca ulaşmak bakımından faydalı olacağı değerlendirilmiştir.”

...

“17.1.2008 tarih ve 08-06/63-20 sayılı Kurul Kararı’nın “H.3.2. Muafiyet Süresinin Değerlendirilmesi” başlıklı bölümünde, bağımsız denetimin yerine getirilmesi halinde süresiz muafiyet verilebileceğine yönelik bir ifade yer almakla beraber, öncelikle yukarıda da belirtildiği üzere bağımsız denetimin amaçlanan şekilde gerçekleşmediği belirlenmiştir. Diğer taraftan bağımsız denetim yerine getirilse dahi, ortak takas komisyonu belirlenmesi uygulaması uzun vadede sistemin olgunlaşmasıyla beraber rekabeti gereğinden fazla sınırlayıcı olabilecektir.”

- (53) Kararın sonuç kısmında, ortak takas komisyonu belirlenmesine, bazı koşulların sağlanması halinde, 3 yıl için bireysel muafiyet tanınabileceğine hükmedilmiştir. Kararda, BKM tarafından uygulanmakta olan formülde fonlama maliyeti bölümünde kullanılacak faizin, İMKB repo-ters repo piyasasında oluşan günlük faiz oranının esas alınarak hesaplanması koşuluyla BKM yönetim kurulu kararıyla ortak takas komisyonu belirlenmesi uygulamasına muafiyet tanınabileceği, öte yandan fonlama maliyetlerinde TCMB borç alma faizi yerine TCMB borç verme faiz oranının uygulanması ve Visa/MasterCard logo maliyetlerinin takas komisyonu formülüne dahil edilmesi durumunda muafiyetin koşullarının gerçekleşmeyeceği ifade edilmektedir. Bunların yanında, BKM yetkililerince, bağımsız denetim prosedürlerinin, veri güvenilirliğini sağlayacak ve (ihraççı bankaların *not on-us* işlemlerdeki cirosu ile hesaplanan) pazarın en az %80’ine sahip bankaları kapsayan bankalar arasında hesaplama standardizasyonu oluşturacak şekilde yeniden düzenlenmesine ve 3 ay içerisinde tevsik edilmesine, ayrıca, formülle sağlanan verilerin yeni bağımsız denetim prosedürleri çerçevesinde her yıl düzenli olarak bağımsız denetimden geçirilmesine ve söz konusu bağımsız denetim raporlarının da Rekabet Kurumuna gönderilmesine karar verilmiştir.

G.4.5. 21.08.2013 Tarih ve 13-48/672-288 Sayılı Kurul Kararı

- (54) Kurum kayıtlarına 04.03.2013 tarih ve 1276 sayı ile intikal eden BKM bildiriminde, BKM’nin yönetim kurulu kararlarıyla kredi kartlarına ilişkin ortak takas komisyon oranları belirlemesi uygulamasına süresiz muafiyet verilmesi talebinde bulunulmuştur. BKM’nin söz konusu başvurusunda takas komisyon oranı hesaplanmasında kullanılan ihraççı müşteri hizmetleri maliyetlerinin tanımında ve hesaplanmasında değişikliğe gidilmesi, fonlama maliyetlerinin hesaplanmasında, Borsa İstanbul (BİST) repo-ters repo faiz oranları yerine bankaların mevduat faiz oranlarının kullanılması ile Visa/Mastercard işlem ücretleri, net sermaye karşılık maliyetleri ve sorunlu alacak maliyetlerinin takas komisyon oranlarına dâhil edilmesine izin verilmesi talep edilmiştir.

17-19/294-130

- (55) Kararda, fonlama maliyetlerinde BİST gecelik repo-ters repo faiz oranları yerine munzam karşılık etkisi dâhil fonlama gün sayısına denk gelen tüm vadeli mevduat faizlerinin ağırlıklı ortalama oranının esas alınması talebine ilişkin olarak TCMB, BDDK ve sektör paydaşlarından alınan görüşler değerlendirilmiş; bu kapsamda bankaların en büyük fonlama kaynağının vadeli mevduatlar olması, vadeli mevduat faiz oranlarının düzenli toplanıp TCMB internet sitesinden duyuruluyor olması ve vadeli mevduat verilerinin bir ay geriden hesaplanmasının vade uyumu açısından önemli bir sakınca doğurmayacak olması nedenleriyle takas komisyonunun hesaplanmasında 1 aya kadar TCMB tarafından ilan edilen TL cinsinden "ağırlıklı ortalama mevduat faiz oranları"nın kullanılmasının uygun olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan kararda bankaların mevduat faizini belirlerken zorunlu karşılıklar nedeniyle katlanacakları maliyeti hesaba katmış olmalarının bekleneceği, bu bakımdan vadeli mevduat faizlerine zorunlu karşılık oranının yansıtılmasının çifte maliyetlemeye yol açabileceği ve bu anlamda BKM tarafından vadeli mevduat faiz oranlarına munzam etkisinin dâhil edilmesi talebinin kabul edilmesinin mümkün olmadığı kanaatine varılmıştır.
- (56) Kararda ayrıca fonlama gün sayısının, kredi kartı hamilleri içinden seçilen rassal bir grubun her bir üyesinin ortalama ne kadar fonlandığının hesaplanması ve daha sonra grubun fonlama gün sayısının ortalaması alınarak bulunması olarak özetlenebilecek şekilde örneklem yoluyla hesaplanması uygun görülmemiş; fonlama gün sayısının örneklem yoluyla değil tüm kredi kartı hamillerinin harcama ve ödeme gün verileri dikkate alınarak hesaplanmasının daha uygun olacağı değerlendirilmiştir. Gerçek fonlama gün sayısının hesaplanmasına kadar olan sürede ise mevcut uygulama yerine fonlama gün sayısının 25,5 gün olarak alınmasının daha uygun olacağı sonucuna ulaşılmıştır.
- (57) Diğer yandan söz konusu kararda, BKM'nin ihraççı müşteri hizmetleri maliyetlerinin tanım değişikliğine ilişkin taleplerinin; pozitif dışsallıkların yaratması beklenen etkinlik/verimlilik artışlarının maliyetlere ilişkin bilgi asimetrisinden dolayı takas komisyonunun operasyonel maliyetlere ilişkin oranına yansıtılmamasına ve katlanılan tüm marjinal maliyetlerin fiyatlara yansıtılmak suretiyle bankaların etkin çalışma motivasyonunun ortadan kalkmasına yol açması muhtemel görüldüğünden, reddine karar verilmiştir.
- (58) İlave olarak kararda BKM'nin takas komisyon oranına Visa/Mastercard işlem ücretleri, net sermaye karşılık maliyetleri ve sorunlu alacak maliyetlerinin yeni maliyet kalemleri eklenmesine ilişkin taleplerinin değerlendirilmesinde, net sermaye karşılık maliyetlerinden limit taahhütlerinin hesaplamaya dâhil edilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Kredi kartı alacakları (bakiyesi) olarak net sermaye karşılık maliyetlerine ilişkin ise söz konusu maliyetlerin, TCMB tarafından duyurulan TL cinsinden açılan bir yıla kadar vadeli mevduat ağırlıklı ortalama faiz oranı dikkate alınarak hesaplanmasının makul olacağı değerlendirilmiştir.
- (59) Takas komisyon oranlarının gelişiminin incelendiği mezkûr kararda, operasyonel maliyetlerin genel seviyesinde yaşanması öngörülen artış ile her bir maliyet kaleminde belirlenen oranlarda aşağı yönlü katılığa dikkat çekilmektedir.
- (60) Kararda ayrıca mezkûr uygulamaya bireysel muafiyet tanınabilmesi için takas komisyon oranının; "aylık ve geçmiş 12 aylık oranları da gösterir şekilde, fonlama ve operasyonel maliyetlerin alt kalemleri ayrıştırılmış şekilde ve formülde kullanılan fonlama gün sayısı ve fonlama faiz oranı ayrı ayrı belirtilerek" ve bu verilerin belirlendikleri/geçerli oldukları periyotların (aylık ya da yıllık) her bir veri için ayrı ayrı BKM internet sayfasında yayımlanması gerektiği belirtilmektedir.

17-19/294-130

(61) Konuya ilişkin olarak BKM tarafından gönderilen ve Kurum kayıtlarına 24.12.2013 tarih ve 8525 sayı ile intikal eden yazıda Kurul'un gerekçeli kararında belirtilen koşulların yerine getirilmesine yönelik bildirimde bulunulmuştur. Söz konusu bildirim üzerine Kurul tarafından 16.01.2014 tarih ve 14-02/43-M sayı ile;

- Fonlama gün sayısı konusunda; 21.08.2013 tarih ve 13-48/672-288 sayılı Kurul kararında yer verilen çalışmanın yerine getirildiğine,
- Fonlama faiz oranı bakımından, bahse konu kararda yer verilen 1 ay vadeli mevduat hesapları ağırlıklı ortalaması yerine 32-45 gün vadeli mevduat hesapları ağırlıklı ortalama faiz oranı kullanımı önerisinin 21.08.2013 tarih ve 13-48/672-288 sayılı karar ile uyumlu olduğuna,
- Net sermaye maliyeti hesaplama yönteminin ve BKM internet sitesinde yayımlanacak takas komisyon oranının, "aylık ve geçmiş 12 aylık oranları da gösterir şekilde fonlama ve operasyonel maliyetleri ayrıştırılmış şekilde ve fonlama gün sayısı ile fonlama faiz oranı ayrı ayrı belirtilerek" hazırlanan formatının Rekabet Kurulunun 21.08.2013 tarih 13-48/672-288 sayılı kararına uygun olduğuna

karar verilmiştir.

G.5. TABGİS ve İTO'nun Konuya İlişkin Görüşleri

(62) Dosya kapsamında BKM tarafından yapılan başvuruya ilişkin olarak TABGİS ve İTO'dan 23.02.2017 tarihli ve 2489 sayılı yazılarla görüş ve değerlendirmeleri talep edilmiş; bu kapsamda TABGİS'in cevabi yazısı 16.03.2017 tarih ve 1801 sayı ile, İTO'nun cevabi yazısı ise 27.04.2017 tarih ve 2857 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir. Bu çerçevede TABGİS yazısında özetle;

- Takas komisyon oranlarının bankalar tarafından oluşturulmuş BKM tarafından değil, bu konuda düzenleme ve denetleme yetkisine sahip BDDK tarafından belirlenmesinin uygun olacağı,
- BKM'ye süresiz ve koşulsuz muafiyet verilmesinin uygun olmayacağı,
- Maliyetlerin, maliyet unsurlarının değişmesi ihtimali karşısında muafiyetin süresiz olarak tanınmasının sakıncalar yaratabileceği,
- Bu kapsamda üç yıllık sürenin dahi çok uzun olduğu, bu nedenle bu sürenin bir yıla sınırlandırılması gerektiği,
- Koşulsuz bir muafiyet tanınması durumunda Kanun'a aykırı rekabet karşıtı etkilerin ortaya çıkmasının önüne geçilemeyeceği,
- Bu nedenle muafiyetin koşullu olarak verilmesi gerektiği ve koşulların yerine getirilip getirilmediğinin BDDK tarafından denetlenmesinin gerektiği,
- Takas komisyonunu oluşturan maliyetlerin gerçekçi olup olmadığı ve bu maliyetlerden elde edilen verilerin hesaplanmasının doğru bir biçimde yapıp yapılmadığının bağımsız denetim kuruluşlarınca yapılması gerektiği,
- Yapılacak denetimler sonucunda ortaya çıkan denetim raporlarının her yıl hem BDDK'ya hem Kurum'a gönderilmesinin ve BKM internet sitesinden yayımlanmasının şeffaflık ilkesine katkı sağlayacağı,
- Kurul'un 21.08.2013 tarih ve 13-48/672-288 sayılı kararı ile BKM uygulaması arasında farklılıklar bulunduğu,

17-19/294-130

- TCMB internet sitesinde mevcut bir aya kadar vadeli ağırlıklı ortalama faiz oranları ile BKM internet sitesinde ayrıntılı olarak yer verilen fonlama faiz oranlarının farklılık arz ettiği,
- BKM'nin formülde hesaplanan yeni oranların yürürlükteki orandan +-%5 farklı olmaması durumunda yürürlükteki oranda değişiklik yapılmayacağını belirttiği, oysa ki Kurul kararında bu yönde bir açıklama bulunmadığı,
- Kurul kararında fonlama gün sayısının bankalarca kesin ve sağlıklı olarak belirlenmesine kadar geçen sürede, hesaplamalarda ilgili gün sayısının 25,5 gün olarak hesaplanacağını karara bağlandığı, bununla birlikte BKM'nin Mayıs-Ekim 2015'de fonlama gün sayısını 27,20; Kasım 2015-Ekim 2016 arasında 27,01; Kasım 2016'dan bu yana 27,11 gün olarak uyguladığı,
- Akaryakıt sektörünün, market ve alışveriş merkezlerinden sonra kredi kartının en çok kullanıldığı sektör olduğu,
- Sektör özelindeki kredi kartı komisyonlarının maliyetinin geçtiğimiz yıl yaklaşık 592 milyon TL civarında olduğu,
- BDDK verilerine göre bankaların 2016 yılında elde ettiği gelirler içerisinde ücret ve komisyon gelirlerinin %31 gibi yüksek bir oran tuttuğu,
- Bu rakamların uygulanan faiz oranlarının oldukça yüksek olduğu yönündeki kanaati desteklediği,
- Takas komisyonu maliyet kalemleri içerisinde yer alan otorizasyon maliyetlerinin bankaya yansıyan bir maliyet kalemi olmadığı, bu maliyetlerin üye işyerleri tarafından karşılandığı,
- Kurul'un 21.08.2013 tarih ve 13-48/672-288 sayılı kararında net sermaye karşılık oranına ilişkin maliyetin nasıl hesaplanacağına kararın sonuç kısmında yer verilmediği, bu durumun ilgili maliyete ilişkin denetimi güçleştireceği,
- Bu nedenle konuya ilişkin alınacak kararda net sermaye karşılık oranına ilişkin maliyetin nasıl hesaplanacağına kararın sonuç kısmında yer verilmesinin uygun olacağı

ifade edilmiştir.

(63) Konuya ilişkin olarak İTO tarafından gönderilen yazıda ise özetle,

- BKM'nin söz konusu uygulamalarına süresiz ve koşulsuz muafiyet verilmemesinin yerinde olacağı,
- Bu kapsamda muafiyet süresinin bir yılı geçmemesinin ve muafiyetin koşullarının BDDK tarafından aylık olarak denetime tabi tutulmasının uygun olacağı,
- Operasyonel maliyet kalemleri ile uygulanan faiz oranlarının BDDK denetiminden geçirilmiş şekilde düzenli ve sürekli olarak internet üzerinden ilan edilmesinin sağlanmasının gerekli olduğu,
- Kredi kartı takas komisyon oranlarının BKM tarafından değil, BDDK tarafından belirlenmesinin önemli bir beklenti olarak öne çıktığı,
- BKM tarafından ilan edilen fonlama maliyetine ilişkin faiz oranlarının TCMB'nin ilan ettiği oranlarla uyuşmadığı,
- BKM'nin formülde hesaplanan yeni oranların yürürlükteki orandan +-%5 farklı olmaması durumunda yürürlükteki oranda değişiklik yapılmayacağını belirttiği, oysaki Kurul kararında bu yönde bir açıklama bulunmadığı,

17-19/294-130

- Kurul kararında fonlama gün sayısının bankalarca kesin ve sağlıklı olarak belirlenmesine kadar geçen sürede, hesaplamalarda ilgili gün sayısının 25,5 gün olarak hesaplanacağına karara bağlandığı, bununla birlikte BKM'nin fonlama gün sayısını Kasım 2016'dan bu yana 27,11 gün olarak uyguladığı,
- Takas komisyonu maliyet kalemleri içerisinde yer alan otorizasyon maliyetlerinin bankaya yansıyan bir maliyet kalemi olmadığı, bu maliyetlerin üye işyerleri tarafından karşılandığı,
- Yine bankaların tüketicilere yansıtılmış olduğu bazı maliyet kalemlerini operasyon maliyeti adı altında üye işyerlerine mükerrer olarak yansıtılmış olabileceği

ifade edilmektedir.

G.6. Değerlendirme

G.6.1. BKM'nin Kredi Kartı Takas Komisyon Oranlarının Belirlenmesine Süresiz ve Koşulsuz Muafiyet Tanınması Talebi

- (64) BKM tarafından yapılan muafiyet başvurusunda, kredi kartı takas komisyonu oranının belirlenmesinde Kurul'un 21.08.2013 tarih ve 13-48/672-288 sayılı kararıyla bireysel muafiyet tanınan formülün uygulanmasına aynen devam edilmesi öngörülmektedir. BKM tarafından süresiz muafiyet talebiyle yapılan başvuruda takas komisyonu oranı belirlenirken dikkate alınan maliyet kalemlerini hatırlamakta fayda vardır. Takas komisyonu hâlihazırda aşağıdaki formüle göre hesaplanmaktadır:

Takas Komisyonu (%) = Fonlama Maliyeti (%) + Operasyonel Maliyetler (%)

Fonlama Maliyeti (%) = (Ortalama faiz/365) * Fonlama Gün Sayısı

Ortalama Faiz: TCMB 32-45 Günlük Vadeli Mevduat Faizi

Operasyonel Maliyetler: Borç ödeme ve şube hizmetleri, dolandırıcılık, ters ibraz ve exception file, ihraççı otorizasyon maliyetleri ile ihraççı takas ve hesaplaşma maliyetleri ve net sermaye maliyeti

- (65) Yukarıda yer verilen unsurlardan fonlama gün sayısı, kartı çıkaran ve tüketiciyi fonlayan kuruluşun tüketici adına ödemeyi yaptığı gün ile hesap kesim tarihi arasındaki ağırlıklı ortalama gün sayısı ve hesap kesim tarihinden ödemenin yapıldığı tarihe kadar geçen gün sayısının toplamıdır. Fonlayan kuruluşun tüketici adına ödemeyi yaptığı gün ile hesap kesim tarihi arasındaki süreler, Kurul'un 21.08.2013 tarih ve 13-48/672-288 sayılı kararı doğrultusunda, BKM takas sistemine katılan bankaların ilgili dönemdeki tüm *not-on-us* işlemleri dikkate alınarak, ağırlıklı ortalama faizsiz fonlama gün sayısına göre bire bir hesaplanmaktadır. Her banka için ayrı olarak hesaplanan ağırlıklı fonlama gün sayısı, bankanın takasa katılım payı ile çarpılarak sektör için ağırlıklı fonlama gün sayısı hesaplanmaktadır. Hesap kesim tarihinden ödemenin yapıldığı tarihe kadar geçen ortalama gün sayısı için ise 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nda öngörülen asgari 10 günlük süre dikkate alınmaktadır.
- (66) Fonlama maliyetinin hesaplanmasında kullanılan ortalama faizin hesaplanmasında, Kurul'un mezkûr kararına uygun olarak TCMB tarafından bildirilen 32-45 gün arası faiz oranları baz alınmaktadır. Söz konusu oranın 365'e bölünerek fonlama gün sayısı ile çarpılmasıyla fonlama maliyeti bulunmaktadır.

17-19/294-130

- (67) Formülde yer alan operasyonel maliyetler ise borç ödeme ve şube hizmetleri, dolandırıcılık, ters ibraz ve *exception file*, ihraççı otorizasyon maliyetleri, ihraççı takas ve hesaplaşma maliyetleri ile net sermaye maliyeti kalemlerinden oluşmaktadır.

G.6.2. BKM'nin Talebinin 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 5. Maddeleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi

- (68) 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi,

"Kurul, aşağıda belirtilen şartların tamamının varlığı halinde, teşebbüsler arası anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birlikleri kararlarının 4 üncü madde hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulmasına karar verebilir:

a) Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması,

b) Tüketicinin bundan yarar sağlaması,

c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması,

d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlandırılması."

hükümünü amirdir. Söz konusu hüküm uyarınca, herhangi bir rekabet kısıtlamasına bireysel muafiyet tanınması için yukarıdaki iki olumlu ve iki olumsuz koşulun birlikte sağlanması gerekmektedir.

- (69) BKM'nin yönetim kurulu kararlarıyla kredi kartlarına ilişkin ortak takas komisyon oranları belirlemesi uygulaması; birbirlerine rakip konumunda bulunan bankaların tek başlarına kendi fiyat politikalarını belirleme özgürlüğünün kısıtlanması, bunun sonucunda takas komisyonunun bankaların ortaklaşa uyguladıkları tek bir fiyata dönüşmesi ve böylelikle kartlı ödeme sistemlerindeki rekabetin kısıtlanması nedeniyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olmakla birlikte, daha önce verilen Kurul kararları uyarınca 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında bireysel muafiyetten faydalanmıştır. Kredi kartı takas komisyonunun tespiti çerçevesinde bireysel muafiyet tanınmasına ilişkin 21.08.2013 tarih ve 13-48/672-288 sayılı önceki Kurul kararında, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (a) ve (c) bentlerine ilişkin yapılan değerlendirmeler geçerliliğini korumaktadır. Bu çerçevede yapılan incelemede, Kanun'un 5. maddesinin (b) ve (d) bentlerinde yer alan koşulların gerçekleşip gerçekleşmediğine yönelik olarak son üç yıl içerisindeki ilgili maliyet kalemleri değerlendirilerek, bildirimdeki ve çeşitli görüşlerdeki bazı hususlar ele alınmıştır.

G.6.3. Genel Değerlendirme

- (70) Dosya kapsamında, bildirim formunda yer alan talepler ile konuyla ilgili teşebbüs ve teşebbüs birliklerinin görüşleri kapsamında yapılan değerlendirmelere aşağıda yer verilmektedir.

17-19/294-130

- (71) Takas komisyonunun belirlenmesi uygulamasına süresiz ve koşulsuz muafiyet verilmesi talebi: Kurul'un 21.08.2013 tarih ve 13-48/672-288 sayılı kararında konuya ilişkin olarak,

“Önümüzdeki süreç bakımından ise BKM'nin özellikle verilerin denetiminde ve operasyonel maliyetlerde etkinlik sağlanması konularına ağırlık vermesinin gerekli olduğu değerlendirilmektedir. Bu çerçevede tanınan bireysel muafiyetin Kurulun önceki kararlarında olduğu gibi, Kurul kararının BKM'ye tebliğinden başlamak üzere 3 yıl ile sınırlandırılması gerektiği kanaatine ulaşılmıştır.”

ifadelerine yer verilmektedir. Aynı kararda ayrıca takas komisyonu ile ilgili görevlendirilen sektörel düzenleyicinin mevcut olmadığı, uygulamanın Kurum'un genel yetkileri çerçevesinde ele alındığı, takas komisyon oranının sürekli olarak değil ancak muafiyet dönemlerinin bitiminde ele alınıyor olmasının sürekli bir gözetim mekanizmasının faydalarını ortadan kaldırdığı değerlendirilmiştir. Bu bakımdan, söz konusu koşullarda herhangi bir değişiklik olmadığı göz önüne alındığında, Kurul'un bir önceki kararına uyumlu bir şekilde muafiyetin 3 (üç) yıl süreyle ve mezkûr kararda yer verilen koşullarla tanınmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

- (72) Takas komisyonu oranının belirlenmesine esas teşkil eden verilerin bağımsız denetim kuruluşlarınca yapılması gerektiğine ilişkin görüşler: Kurul'un 10.02.2016 tarihli ve 16-04/92-M sayılı kararında,

“1. Kredi kartlarına ilişkin 21.08.2013 tarih ve 13-48/672-288 sayılı Kurul kararında bağımsız denetim şartına ilişkin yeni bir değerlendirme yapılmadığı; ancak banka kartlarına ilişkin olarak alınan 26.02.2015 tarih ve 15-09/129-58 sayılı Kurul kararında BKM tarafından formülde kullanılan verilerin bağımsız denetim prosedürleri çerçevesinde her yıl düzenli olarak bağımsız denetimden geçirilmesi yükümlülüğünün yinelenmesine, dolayısıyla bağımsız denetimin bu haliyle sürmesi gerektiğine,

2. Bununla birlikte söz konusu raporların Rekabet Kurumuna sunulmaya devam etmesine ihtiyaç olmadığına”

hükmedilmiştir. Bu kapsamda ilgili verilerin hesaplanmasının doğru bir şekilde yapılıp yapılmadığının bağımsız denetim kuruluşlarınca denetlenmeye devam edilmesinin gerekli olduğu kanaatine varılmıştır. Öte yandan mezkûr Kurul kararında yer verildiği üzere söz konusu verilerin Kurum'a sunulmasının gerekli olmadığı değerlendirilmektedir.

- (73) Kurul'un 21.08.2013 tarih ve 13-48/672-288 sayılı kararı ile BKM uygulaması arasında farklılıklar bulunduğu yönündeki iddialara ilişkin değerlendirmeler: Yukarıda yer verildiği üzere BKM uygulamalarının mezkûr kararla uyumlu olduğu 16.01.2014 tarihli ve 14-02/43-M sayılı Kurul kararıyla tespit edilmiştir.

- (74) Başvuru kapsamında alınan görüşlerde ileri sürülen, formülle hesaplanan yeni oranın yürürlükteki orandan $\pm$ %5 farklı olmaması durumunda yürürlükteki oranda değişiklik yapılmayacağına ilişkin kararın Kurul kararlarında yer almadığına ilişkin iddia ise gerçeği yansıtmamaktadır. Kurul'un 05-43/602-153 sayılı kararında değinilen bu uygulama BKM tarafından 2000 yılından bu yana uygulanmaktadır. Takas komisyonundaki küçük değişikliklerin üye işyeri fiyatlamalarına yansıtılmasının operasyonel açıdan zor olması ve bahse konu kuralın işyerleri ve nihai olarak tüketici aleyhine sonuç doğuracak şekilde subjektiflik içermediği hususları dikkate alındığında bahse konu uygulamanın muafiyet değerlendirmesini etkilemeyeceği sonucuna ulaşılmaktadır.

17-19/294-130

- (75) Otorizasyon maliyetlerinin takas komisyonu oranına esas alınan maliyet kalemlerinden çıkartılması gerektiği görüşü: Söz konusu hususa Kurul'un 21.08.2013 tarih ve 13-48/672-288 sayılı kararında da yer verilmiş; Kurul tarafından ilgili maliyet kaleminin operasyonel maliyetler içerisinde yer almasına muafiyet verilmiştir. İlgili Kurul kararındaki değerlendirmeler işbu dosya bakımından da geçerliliğini korumaktadır.
- (76) Operasyonel maliyet kalemleri ile uygulanan faiz oranlarının düzenli ve sürekli olarak internet üzerinden ilan edilmesinin sağlanmasının gerekli olduğuna ilişkin görüş: Bu hususta Kurul'un 17.01.2008 tarih, 08-06/63-20 sayılı ve takip eden diğer kararlarında yer verilen değerlendirmeler geçerliliğini korumaktadır. Bu kapsamda Kurul'un 21.08.2013 tarih ve 13-48/672-288 sayılı kararında yer verilen;

"1. Takas komisyon oranının; "aylık ve geçmiş 12 aylık oranları da gösterir şekilde, fonlama ve operasyonel maliyetlerin alt kalemleri ayrıştırılmış şekilde ve formülde kullanılan fonlama gün sayısı ve fonlama faiz oranı ayrı ayrı belirtilerek" BKM internet sayfasında yayımlanması,

2. Bu verilerin belirlendikleri /geçerli oldukları periyotların (aylık ya da yıllık) her bir veri için ayrı ayrı BKM internet sayfasında yayımlanması"

koşullarının işbu dosya bakımından da geçerli olduğu değerlendirilmektedir.

- (77) Takas komisyon oranlarının yıllara göre ortalama verilerle son üç yıldaki gelişimine aşağıdaki tabloda yer verilmektedir:

Tablo 6: Takas Komisyon Oranının Son Üç Yıllık Gelişimi

Maliyet Kalemleri/Yıllar	2014	2015	2016	2017 (Ocak)
Fonlama Gün Sayısı	27,33	27,17	27,03	27,11
Fonlama Faiz Oranı	TCMB 32-45 Günlük Vadeli Mevduat Faizi	TCMB 32-45 Günlük Vadeli Mevduat Faizi	TCMB 32-45 Günlük Vadeli Mevduat Faizi	TCMB 32-45 Günlük Vadeli Mevduat Faizi
Fonlama Maliyeti	Ortalama faiz/365) x Fonlama Gün Sayısı	Ortalama faiz/365) x Fonlama Gün Sayısı	Ortalama faiz/365) x Fonlama Gün Sayısı	Ortalama faiz/365) x Fonlama Gün Sayısı
Müşteri hizmetleri ve tahsilatlar (%)	0,214	0,208	0,194	0,186
Otorizasyon (%)	0,029	0,038	0,038	0,050
Switch/routing/hesaplaşma (%)	0,020	0,030	0,020	0,020
Sahtekârlık ve exception dosyası (%)	0,023	0,025	0,015	0,015
Harcama itirazları (%)	0,003	0,003	0,003	0,003
Net sermaye karşılık maliyetleri (%)	0,059	0,045	0,045	0,046
Hacim bazlı logo maliyetleri (%)	-	-	-	-
Sorunlu alacak maliyetleri (%)	-	-	-	-
Operasyonel maliyetler (%)	0,330	0,325	0,300	0,300
Takas Komisyon Oranı (BSMV Hariç, %)	1,030-1,090	1,090-1,210	1,210	1,210
Takas Komisyon Oranı (BSMV Dâhil, %)	1,080-1,150	1,150 -1,270	1,270	1,270

17-19/294-130

(78) Takas komisyonunun 2014-2017 yılları arasındaki gelişimi incelendiğinde, fonlama gün sayısı ile operasyonel maliyetlerin genel olarak düşüş gösterdiği gözlemlenmektedir. Operasyonel maliyet kalemlerine tek tek bakıldığında ise aşağıdaki hususlar dikkat çekmektedir:

- Operasyonel maliyetlerin içerisindeki en büyük kalem olan müşteri hizmetleri ve tahsilatlar kaleminde son üç yılda 2,8 baz puan azalış gerçekleşmiştir.
- 2013 yılından sonra maliyet kalemlerine eklenen net sermaye karşılıklarında da son üç yılda 1,3 baz puanlık bir azalma gerçekleştiği görülmektedir.
- Otorizasyon maliyetlerinde son üç yılda 2,1 baz puan artış gerçekleşmiştir. Öte yandan bu oran 2017 Ocak ayında 0,05'e çıkarak bir önceki yıla göre 1,2 baz puan artış göstermiştir.
- Hesaplaşma maliyetleri kalemlerinde oranlar 2015 haricindeki yıllar itibariyle aynı düzeyde kalmıştır. Sahtekârlık ve *exception* kalemlerinde de son üç yılda 0,8 baz puanlık bir düşüş yaşanmıştır.

(79) Kurul'un önceki kararlarında da yer verildiği üzere takas komisyonu uygulamasına yönelik olarak yapılan değerlendirmelerde dikkate alınan konuları/problemleri aşağıdaki şekilde başlıklandırmak mümkündür:

- Fiyat düzenlemesi mahiyetinde olan takas komisyonu ile ilgili görevlendirilen bir sektörel düzenleyici mevcut değildir. Uygulama rekabet otoritesinin genel yetkileri çerçevesinde ele alınmaktadır.
- Fiyat düzenlemesi mahiyetinde olan takas komisyonu, telekomünikasyon ve enerji sektöründen önemli bir farkla ayrılmaktadır. Söz konusu sektörlerde erişim fiyatının belirlenmesinde hâkim konumdaki oyuncuların fiyatları ve maliyetleri dikkate alınırken, takas komisyonunda çok sayıdaki bankanın maliyetleri ağırlıklandırılmaktadır.
- Her ne kadar Kurul tarafından, takas komisyonunun maliyet esaslı olarak belirlenmesi karara bağlanmış olmakla birlikte, bütün maliyetlerin ağırlıklandırılması neticesinde, etkin olmayan bankaların maliyetleri de hesaplamalarda yer almaktadır.
- Düzenlemenin yalnızca maliyet esaslı olması, bankaların ne kadar etkin çalıştığına/çalışması gerektiğinin dikkate alınamamasına yol açmaktadır.
- Düzenlemenin belirli bir fiyatı ya da oranı ifade etmekten ziyade, hesaplama formülüne yönelik olması, bankaların takas komisyon maliyetlerini yukarı çekme yönünde etki doğurabilecek olan, geleneksel tavan fiyat düzenlemelerinin olası olumsuz yönlerini ortadan kaldırmaktadır.
- Takas komisyon oranının sürekli olarak değil ancak muafiyet dönemlerinin bitiminde ele alınıyor olması sürekli bir gözetim mekanizmasının faydalarını ortadan kaldırmaktadır.
- Dört taraflı ödeme sistemlerinin çift taraflı pazar yapısı içerisinde, bir pazarda uygulanan fiyat mutlaka diğer pazarda uygulanan fiyat ile birlikte değerlendirilmelidir. Bu anlamda bankaların kredi kartına yönelik olarak hem ihraççı pazarında kart hamillerinden hem de kabulcü pazarında üye işyerlerinden çeşitli adlar altında gelirler elde ettiği görülmektedir. Bu çerçevede takas komisyonu olmasa dahi, bankaların söz konusu maliyeti belirtilen alanlardan elde etmesine yönelik bir fiyatlandırma politikası uygulanacağı dikkate alınmalıdır.

17-19/294-130

- (80) Yukarıda yer verilen tüm inceleme, tespit ve değerlendirmeler ışığında, muafiyet başvurusuna konu BKM uygulamasının; önceki Kurul kararlarında yer verilen hususlar ışığında, ödeme sistemlerinde ekonomik gelişmenin sağlanması ile üye işyeri-banka ve banka-kart hamili ilişkilerinde rekabet şartlarının ortak komisyon belirlenmesi dışındaki şartlarının sınırlandırılmamış olması nedenleriyle, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (a) ve (c) bentlerinde belirtilen koşulların karşıladığı; benzer şekilde önceki Kurul kararlarında yer verilen hesaplama formüllerine uygun olarak takas komisyonunun gerçek maliyetleri içerdiği ve sistemin işleyişinin maliyet paylaşımı esasına göre yapıldığı dikkate alınarak aynı maddenin (b) ve (d) bentlerinde yer alan koşulların sağlandığı değerlendirilmektedir.

H. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre,

- 1- Bankalararası Kart Merkezi A.Ş.'nin yönetim kurulu kararıyla ortak takas komisyonu belirlemesi uygulamasının 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olduğuna,
- 2- Kartlı ödeme sistemleri pazarının kendine özgü koşulları nedeniyle, Kurul tarafından onaylanan formüle göre kredi kartı takas komisyonu oranının Bankalararası Kart Merkezi A.Ş. tarafından belirlenmesi işlemine ve belirlenen oranda $\pm$ %5'lik bir değişim olmaması durumunda söz konusu oranın geçerli kalması yönündeki uygulamaya:
  - d) BKM tarafından formülde kullanılan verilerin bağımsız denetim prosedürleri çerçevesinde her yıl düzenli olarak bağımsız denetimden geçirilmesine devam edilmesi,
  - e) Takas komisyon oranının; "aylık ve geçmiş 12 aylık oranları da gösterir şekilde, fonlama ve operasyonel maliyetlerin alt kalemleri ayrıştırılmış şekilde ve formülde kullanılan fonlama gün sayısı ve fonlama faiz oranı ayrı ayrı belirtilerek" BKM internet sayfasında yayımlanması,
  - f) Bu verilerin belirlendikleri/geçerli oldukları periyotların (aylık ya da yıllık) her bir veri için ayrı ayrı BKM internet sayfasında yayımlanması,

koşullarıyla 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında bireysel muafiyet tanınmasına,

- 3- Muafiyet süresinin, gerekçeli kararın Bankalararası Kart Merkezi A.Ş.'ye tebliğ edildiği tarihten itibaren 3 yılın bitiminde sona ermesine

gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere, OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.